

Hej byggaktör!

Guide för att samtala om arkitektur i Huddinge kommun

Huddinge

Hej byggaktör!

Vad roligt att ni vill bidra till Huddinges utveckling! Innan vi sätter igång vill vi gärna bjuda in till en dialog om vikten och värdet av god arkitektur. Arkitektur påverkar alla vare sig man är medveten om det eller inte. Det är därför viktigt att de val vi gör nu, den planering och den bebyggelse som uppförs är resultatet av noggranna överväganden och med ambitionen att skapa levande och attraktiva stadsmiljöer av hög arkitektonisk kvalitet.

Arkitektonisk kvalitet är en omsorg och ett omhändertagande av allt i den byggda miljön från helhet till detaljer. Arkitektonisk kvalitet ska alltid finnas med från början av processen, som en given del i hela sammanhanget. Hög arkitektonisk kvalitet är nödvändigt för att skapa stadsrum och byggnader som är hållbara över lång tid och som blir värdefulla även i framtiden.

Ordet gestaltning betyder att ge form. Gestaltning handlar lika mycket om byggnadsvolymer, placering och utformning av bebyggelsen som taklandskap och fasadmaterial. Gestaltningen i samhällsbyggnadsprocessen börjar redan på idéstadiet och bearbetas sedan under hela projektet. Detaljeringsgraden ökar under projektets gång och hela tiden med syftet att uppnå hög kvalitet i den byggda miljön.

*Låt oss forma och utveckla stadsmiljöer i Huddinge
som vi är stolta över!*

Arkitektur påverkar stadens utveckling och attraktivitet. Varje projekt måste bidra till att möta de sociala, miljömässiga och ekonomiska utmaningar vi tillsammans står inför i Huddinge.

Arkitektur är inte exklusivt. Bostäder, lekplatser och bakgator är lika mycket arkitektur som de omskrivna prestigeprojekten. Vardagsmiljöerna, där människor spenderar största delen av sin tid, måste också formas med inlevelse och omsorg. Från helhet till detaljer.

Arkitektur är formandet av hela den byggda miljön - byggnader, platser, gator, parker, torg och områden.

Arkitektur påverkar människors trivsel och välmående. Arkitekturen kommer till för att möta människors behov. Arkitekturen ska formas för att bidra till människors välmående och att vi får ett bättre Huddinge för fler.

Hur gör vi?

Var öppna och se möjligheter! Samtalsguiden innehåller frågor att diskutera i varje skede av projektet. Förutom de första inledande frågorna kan ni hoppa över frågor som inte är relevanta i ert fall, eller ta med fler frågor från andra skeden. Välj gärna ut de frågor som är särskilt relevanta för platsen och projektet på förhand och börja med dessa.

Sammanfatta projektets styrkor, svagheter och utvecklingsmöjligheter. Fundera både på vad ni vill uppnå och hur ni gör detta i projektet. Konkretisera hur ni skulle kunna utveckla projektet. Bedöm genomförbarheten i föreslagna åtgärder.

Prioritera genom att identifiera vad som är viktigast att projektet bidrar med på den specifika platsen. Prioritera: vad är måsten, vad bör uppfyllas och vad är önskvärt? Förhoppningsvis börjar ni nu ha en gemensam bild av projektets syfte, idé och ambitionsnivå. Identifiera och dokumentera vad som behöver göras i det vidare arbetet och vem som har ansvaret.

- Börja med de inledande frågorna vid projektidéer och planbesked alternativt vid projektstart. Dessa övergripande frågor hjälper projektet att få en bild av den arkitektoniska idén.
- Frågor kopplade till arkitekturstrategins första steg 'Identifiera platsen' går särskilt igenom vid planuppdrag/planstart.
- Frågor kopplade till arkitekturstrategins teman i det andra steget 'Utveckla platsen' görs och utgör tillsammans med det första steget grunden för det plankoncept som sedan tas fram.
- Avslutning - hur sammanfattar vi projektets arkitektoniska idé och säkerställer vi den vid genomförandet?

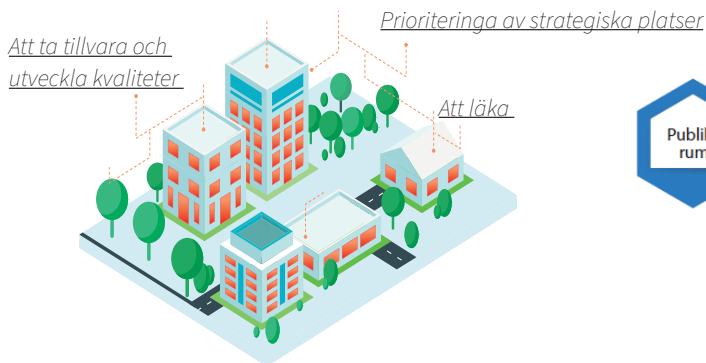
Arkitekturstrategin

Denna samtalsguide är ett verktyg för dialog och tar avstamp i Huddinges arkitekturstrategi. Strategin bygger på att all stadsutveckling och gestaltning ska utgå ifrån platsen. När platsen sedan ska utvecklas sker skapandet av det nya utifrån sex teman: det publika rummet, historiska spår, skala och täthet, rörelser och stråk, gröna och blå rum samt inkluderande rum. Denna samtalsguide hjälper till att lotsa oss genom arkitekturstrategin och att samtala om dessa teman.

Målet med samtalsguiden är att säkerställa att arkitekturen synliggörs, prioriteras och hålls levande genom samhällsbyggnadsprocessen. Allt från ett tidigt skede i planeringen till det faktiska genomförandet. Samtalsguiden är tänkt att användas både i möte med byggaktörer, arkitekter och konsulter men även internt i samhällsbyggnadsprocessen. Den ska bidra till att ambitionerna med arkitekturen blir tydliga redan från början, så att alla aktörer är överens om nivån. Detta med förhoppningen om att de investeringar i tid, kunskap och pengar, som görs i varje projekt ska resultera i så många värden som möjligt för byggaktören, kommunen och Huddingeborna.

Det krävs både engagemang och vilja för att uppnå kvalitet i projekt. En vilja att hålla kvar vid tidiga visioner när projekt ska förverkligas. Inte minst för att införliva de förväntningar Huddingeborna har på det nya som skapas. Väl genomtänkta arkitektoniska lösningar riskerar att försvinna vid genomförande av projekt om inte modet att lyfta fram och argumentera för den arkitektoniska kvaliteten finns. Något denna samtalsguide vill bidra till.

STEG 1. UTGÅ FRÅN PLATSEN

STEG 2. UTVECKLA PLATSEN

A photograph of a modern multi-story building with a light orange facade and numerous balconies. The balconies are enclosed with glass railings that have a warm, orange-tinted reflection. The building is set against a clear blue sky. The text of the document is overlaid on a white rectangular area in the lower-left portion of the image.

Övergripande och inledande frågor: Hur bidrar ditt projekt till levande och attraktiva stadsmiljöer?

Ett projekt börjar alltid med ett antal frågeställningar. Varje idé om ett nytt projekt i Huddinge ska redan i projektidéstadiet, genom sin gestaltning och via dialog kring projektet svara på följande frågor: Ligger projektet i ett strategiskt läge som har betydelse? Prioriterar vi rätt genom att påbörja detta projekt? Bidrar detta projekt till att läka det som upplevs som brister i stadsmiljön?

- Vilka tankar och idéer om arkitektur och gestaltning har ni som byggaktör, både generellt och kopplat till projektet?
- Hur påverkar och bidrar projektet till stadsmiljön och landskapet, och hur samspelar det med befintliga kvaliteter?
- Hur bidrar projektets arkitektoniska idé och utformning till social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet?
- Vilka mål har vi med arkitekturen och gestaltningen i detta projekt?
- Hur säkerställer vi att långsiktig hållbarhet, kvalitet och måluppfyllelse för arkitektur och att gestaltning prioriteras även vid kortsiktiga överväganden och målkonflikter genom hela processen?

Dessa frågor ska följas genom hela processen, från projektidé till detaljplanering, bygglov, genomförandet och till färdigt projekt. Blev det som vi tänkte?

UTGÅ FRÅN PLATSEN

Frågorna kopplade till arkitekturstrategins första steg "Utgå från platsen" används med fördel redan i projektfaserna eller vid planstart:

Prioritering av strategiska platser

Inför planbesked och planuppdrag fortsätter vi samtala om projektidén med fokus på platsanalysen. Platsbesök bör göras både inför planbeskedet och inför planuppdrag då även platsanalysen påbörjas. Arkitekturstrategin ger vägledning när platsanalysen genomförs.

En vacker och levande stadsmiljö bygger på omhändertagande av helheten och omsorg om detaljerna i stadsbilden. Samtidigt är vissa platser och byggnader särskilt avgörande och av strategisk betydelse för hur vi uppfattar ett område eller en kommun, så kallade kärnplatser. Om dessa är attraktiva och skapar stolthet kommer det att påverka bilden av hela området eller kommunen både för invånare och besökare.

Utveckling i de regionala kärnorna och de lokala centrumen har till exempel stor betydelse för hur kommundelen uppfattas i sin helhet. Huddinges olika entréer och märkesbyggnader är också viktiga att satsa på för att skapa en attraktiv kommun. Platser och byggnader som är särskilt avgörande för kommunens identitet ska prioriteras. Att dessa platser prioriteras innebär också att projektet förväntas leva upp till en hög ambitionsnivå. I projekt som ligger utanför kommunens lokala och regionala centrum bör fokus ligga på att identifiera och stärka områdets viktigaste strategiska plats.

- Hur bidrar projektet till att utveckla kärnplatser och centrum?
- Vilka målgrupper kan ta del av värdena som skapas?
- Förväntas projektet bidra till att skapa en märkesbyggnad och hur kommer det i så fall till uttryck?
- Hur förhåller sig projektet till eventuella befintliga märkesbyggnader och/eller kärnplatser?

Att ta tillvara på och utveckla kvaliteter

Även delen som utgår från att ta tillvara på och utveckla Huddinges bebyggelseområden sker i samband med platsanalysen.. Det kan vara strukturer, stadsrum och byggnader som är omtyckta och välanvända och som tillför någonting positivt till sin omgivning. Kvaliteter kan också identifieras genom historisk känning, vilka stadsbyggnadsideal som rådde när området byggdes ut. När Huddinge utvecklas är en viktig framgångsfaktor för ett lyckat stadsbyggande att ha ett medvetet förhållningsätt till dessa befintliga kvaliteter. Det kan handla om att utveckla, förstärka eller komplettera dessa kvaliteter. Huvudsaken är dock ett medvetet förhållningssätt till det som redan existerar. När en plats förändras ska dess kvaliteter tillvaratas och utvecklas.

- Vilka kvaliteter finns på platsen idag? Hur samspelar de med förslaget?
- Hur ser topografin ut och hur förhåller sig föreslagen bebyggelse till topografin och landskapet? Finns några utmärkande landskapselement i området?
- Hur används området idag? Hur används området av barn och unga? Hur rör sig man på platsen samt till och från området?
- Hur kan historien utläsas på platsen och vilka stadsbyggnadsideal rådde när området byggdes?

- Vilka kulturhistoriskt värdefulla miljöer finns på platsen och i omgivningen?
- Hur ser skalan och bebyggelsetypologin ut på platsen och i omgivningen?
- Finns det viktiga siktlinjer som bör bevaras eller stärkas?

Att läka

Som i alla kommuner finns brister i stadsväven som kan störa och hindra stadslivet. Genom historien lär vi oss av misstag. När den byggda miljön utvecklas ger det möjlighet att rätta till brister för en mer välfungerande och attraktiv stadsmiljö. Nya värden skapas och gamla sår läks. Sådana brister kan vara allt ifrån stora markkrävande parkeringar och inåtvända centrum till vägar som barriärer eller områden som saknar kopplingar till varandra. I samband med nya projekt har vi möjlighet att skapa mervärden på platsen.

Sådana typer av brister finns i olika utsträckningar i hela kommunen och bör tas i beaktning när nya projekt startar. Vid stadsutveckling ska brister i stadsbygden åtgärdas när så är möjligt.

- Vilka brister finns på platsen idag? Hur kan bristerna tas omhand vid utveckling av platsen?
- Hur bidrar projektet till att stärka entréerna in i Huddinge?
- På vilket sätt kan gator, tunnlar, gång- och cykelpassager inom området utformas så de bidrar till att binda ihop/skapa en god stadsmiljö?
- På vilket sätt kan projektet bidra till att koppla ihop Huddinges områden och överbrygga barriärer såväl fysiska som mentala?

- Hur ser tillgången till offentliga miljöer ut? Behöver parker, lekplatser, torg eller andra mötesplatser utvecklas på platsen?
- Hur kan projektet stärka gröna kopplingar och stråk?

UTVECKLA PLATSEN

Frågorna kopplade till arkitekturstrategins andra steg "Utveckla platsen" används för att ta fram ett plankoncept med utgångspunkt från det första steget.

Publika rum

Stadsgator, stråk, torg och parker är invånarnas gemensamma vardagsrum - stadsrum. Det är platser mellan husen som är till för alla som bor eller vistas i staden. Här kan man promenera, leka, träna, slappa, titta på folk, strosa, fönstershoppa, sola, ordna möten, fika, läsa tidningen, äta, fira valborg, undervisa, träffa bekanta och allt annat som vi förknippar med ett levande stadsliv.

Mötesplatserna är det viktigaste i en levande stad. Människor vill se människor och därför ska stadsrummen planeras så att de är attraktiva och befolkas. Konst, grönska och detaljrikedom och tydliga bottenvåningar påverkar alla upplevelsen av stadsrummet. Ju fler som rör sig och uppehåller sig i stadsrummen desto fler dras dit och desto mer levande blir staden. Befolkade stadsrum upplevs som trygga.

- Hur bidrar gestaltningen av torg, parker, stråk och gator till en attraktiv stadsmiljö?
- Är bottenvåningarna inbjudande och väl artikulerade? Har entréerna placerats och utformats med omsorg?
- Hur gestaltas övergångszonen mellan stadsrum och byggnad?
- Hur gestaltas ytor och miljöer för bil- och cykelparkering samt godshantering? Hur förhåller de sig och bidrar till stadsmiljön? Bidrar de med fler funktioner än parkering?

- Hur gestaltas offentliga byggnader såsom till exempel skolor, förskolor och äldreboenden? Hur förhåller de sig och bidrar till stadsmiljön?
- Vilka material- och kulörval föreslås? Är de hållbara på lång sikt och hur åldras de över tid?
- På vilket sätt tillförs konst i projektet?
- Hur gestaltas tekniska byggnader och anläggningar i stadsrummet?

Historiska spår

Att skapa nya attraktiva stadsmiljöer börjar med att värdera vad som redan finns. En viktig faktor för att stadsmiljön ska upplevas som attraktiv är att det finns möjlighet att kunna avläsa dess historia, att det finns spår från olika epoker. Historien bör kunna avläsas i byggnader och platser, men också i bebyggelsestrukturer, landskap och natur, rörelsestrukturer och funktioner. Historisk läsbarhet skapar en känsla av äkthet och sammanhang och skänker en stolthet till de som använder platsen.

Att bevara och utveckla fungerande byggnader och miljöer istället för att riva dem utgör därför ett egenvärde. Befintliga byggnaders och platserns historiska kvaliteter ska vara en utgångspunkt vid exploatering och utveckling. Historiska spår går att utläsa i många olika typer av stadsmiljöer och det historiska sammanhanget ska vara läsbart och samtidigt samspela med ny bebyggelse. Vid stadsutveckling läggs nya årsringar till de befintliga.

- Hur förhåller sig projektet till platsens kulturhistoriska och arkitektoniska värden?
- Vilka delar av befintliga kvaliteter kan bevaras och utvecklas?
- Kan byggnadsmaterial från byggnader och/eller platsen återanvändas?
- Hur kan platsens historia läsas när nya årsringar läggs till?
- Kan platsens historia användas när nytt gestaltas?

Skala och täthet

Landskaps- och stadsformer utgörs av byggnader, landskapselement och mellanrum i olika skala. Olika skala och placering av byggnader ger olika intryck på upplevelsen av dessa miljöer. Att förstå skalan är viktigt både vid förtätning av ett befintligt område och när nya områden ska byggas. Den lilla skalan upplevs ofta tillgänglig och mänsklig. Den stora skalan kan upplevas storslagen, men bör användas med försiktighet. Rätt använd skapar den stora skalan kontrast till det vardagliga och hållpunkter i stadsmiljön. Goda proportioner krävs i bebyggelsestrukturen. När kommunen växer och tätheten ökar blir det också än mer viktigt att kvalitet prioriteras.

Den stora och den lilla skalan har nytta av varandra. Genom att variera skapas kontraster; exempelvis gör liten gata som mynnar ut i ett torg att torget upplevs större. En hög byggnad i en annars jämnhögt stadsbygd skapar variation och orienterbarhet.

- Hur förhåller sig projektet/arkitekturen till bebyggelsestrukturen i området?
- Hur förhåller sig de föreslagna byggnadsvolymer till volymerna i omgivningen?
- Hur bidrar arkitekturen till en variation i stadsmiljön? Vad tillför den större respektive mindre skalan och hur förhåller de sig till sin omgivning?

- Hur är förhållandet mellan byggnadshöjd och gårdsstorlek?
- Hur är förhållandet mellan byggnadshöjd och gatubredder?
- Hur kan kvaliteter såsom gemensamma och/eller privata gårdsytor, grönska, dagsljus säkerställas vid en hög bebyggelsetäthet?
- Hur bidrar arkitekturen till förbättrad orienterbarhet i området?

Rörelse och stråk

Huddinges olika områden och målpunkter bör kopplas närmare varandra med bebyggelse, parker och stråk. Noder, målpunkter och viktiga huvudstråk ska kartläggas och identifieras så tidigt som möjligt i samband med projektstart.

Alla projekt ska visa vilka arkitektoniska värden som tillförs till omgivningen och hur flöden och folkliv påverkas.

Stadsutveckling syftar bland annat till att bygga bort eller minska verkan av barriärer. Säkra och trygga övergångar, bullerskärmande bebyggelse, överdäckningar, omformning av vägar är olika sätt att göra det på. Topografiska barriärer kan överbryggas med byggnader och väl gestaltade broar.

- Hur bidrar projektet till att koppla samman kommunens olika områden och målpunkter?
- Hur förhåller sig arkitekturen/projektet till befintliga stråk i närområdet?
- Hur kan goda förhållanden för fotgängare och cyklister skapas?
- Hur bidrar projektet till att stödja barns och äldres rörelser?
- På vilket sätt bidrar projektet till att orienterbarheten och tryggheten i området ökar?

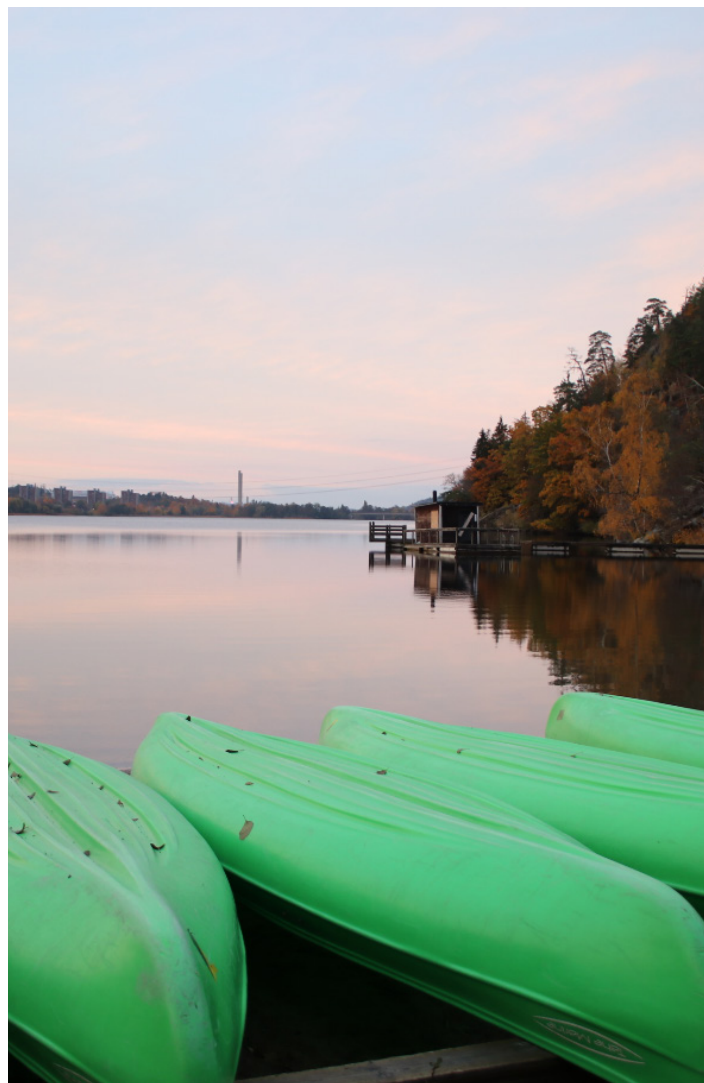
Gröna och blå rum

Många väljer att bo i Huddinge för dess närhet till naturen. Grönska ska vara ett självklart inslag i parker, stadsgator och torg, bostadsgårdar, förskole- och skolgårdar och kan tillföras även på byggnaders fasader och tak. Grönska i bebyggelsen gör stor skillnad för att skapa attraktivitet, grönska har också en direkt påverkan på människors hälsa.

Grönska i bebyggelsen levandegör en plats också när den inte är välbefolkad eftersom växter skapar föränderlighet, ljus - och ljudskiftningar och drar till sig fåglar och insekter.

Grönska påverkar också lokalklimatet positivt genom att ge skugga, skapa bättre luftkvalitet och sänka temperaturen vid värmeböljor, vilket blir än viktigare i ett framtida varmare klimat. När kommunen växer ökar också trycket på våra grönytor, vilket måste återspeglas i dess utformning.

- Hur kan befintliga gröna och blå värden tas tillvara och utvecklas?
- Vilka nya gröna och blå värden tillförs?
- Hur kopplas de gröna och blå värdena ihop med befintlig grön- och blåstruktur?
- Hur kompenseras eventuell förlust av grönska?
- Hur uppmuntras lek och fysisk aktivitet utomhus?
- Hur skapas ett bra lokalklimat på platsen?

En attraktiv bebyggelse är en fråga om en upplevelse av stadsrummet. Upplevelsen av bebyggelsen påverkas av i vilken grad invånarna känner sig delaktiga, tror på framtiden, och uppfattar att den är till för alla. Människan ska vara i fokus.

Inkluderande rum

När nya områden planeras ska de bidra till att kommunens olika delar binds ihop genom att bygga bort barriärer och genom att utveckla gång- och cykelnätet.

Invånarnas önskan att ta ansvar över sitt närområde stärks genom inflytande och genom att känna stolthet över platsen man bor på. Kontinuerliga dialoger med lokala aktörer och särskilda dialoger inför större förändringar är viktiga. Nya projekt ska också skapa nya värden i det befintliga och på så sätt skapa länkar mellan dem.

- Hur bidrar arkitekturen/projektet till en tillgänglig och inkluderande miljö?
- Hur främjas möten och social samvaro?
- Hur tas människors erfarenheter och redan pågående aktiviteter på platsen till vara?
- Hur kan flera aktörer bidra med kunskap och hur kan grupper som inte vanligtvis kommer till tals ges möjlighet att tycka till och bidra i projektet?

- Hur bidrar projektet till att barns bästa sätts i främsta rummet?
- Hur kan tillfällig arkitektur bidra till mervärden på platsen under planerings- och genomförandeskedet?
- Hur kan arkitekturen bidra till sinnliga upplevelser?

Avslutning

- Har vi kommit överens om en gemensam vision kring gestaltningen?
Beskriv kortfattat ramarna för den.
- Finns visionen för gestaltningen i planbeskrivning eller i gestaltningsprogram?
- Har vi pratat om hur och om gestaltningen går att genomföra?
- Har gestaltningen reglerats i plankartan? Hur?
- Har gestaltningen reglerats genom avtal?
- Är det något som inte har reglerats och i sådana fall varför?
- Saknas något för att säkerställa gestaltningen?

Svaren på dessa frågor dokumenteras och används sedan för att följa upp projektets gestaltning i den fortsatta bygglovs- och genomförandeprocessen.

När bygghandlingarna är påbörjade kan ett proaktivt bygglovsmöte bokas med kommunen för funderingar om tolkning av planbestämmelser, uppfyllelse av gestaltningsprogram och så vidare.

Mer information om hur kommunen arbetar med gestaltning, vilka underlag som behövs i vilka skeden och vilka frågor vi arbetar med finns på www.huddinge.se

Metodhandboken togs fram 2021:

Karin Segerdahl, projektledare, enhetschef, plansektionen

Carolin Andersson, enhetschef, plansektionen

Albin Lindeskär, planarkitekt, plansektionen

Susanna Udd, landskapsarkitekt, trafik- och landskapssektionen

Jack Lu, trafikplanerare, trafik- och landskapssektionen

Albin Frandsén, exploateringsingenjör, mark- och exploateringssektionen

Rickard Castillo, bygglovshandläggare, bygglovsavdelningen

*Stort tack för ert engagemang och
deltagande i att skapa levande och
attraktiva stadsmiljöer med fler vackra
byggnader i Huddinge!*

Huddinge